

11) Parafia Strzygi na początku XIX wieku

W aktach wizytacji z roku 1817 znalazł się zapis podsumowujący żarliwość religijną mieszkańców parafii Strzygi: „*Ludzie, którzy by wcale nigdy nie bywali w kościele lubo się nie znajdują, jest jednak niemało takich, którzy częścią z lenistwa, częścią dla interesów sprawienia wybiegając do Żydami obsadzonego miasta Rypina, parafialne opuszczają nabożeństwo, od czego ich nie tylko nauki, kazania, ale i najmocniejsze nie są zdolne odwieść misje lub namowy duchowne*”.

Opis kościoła parafialnego w Strzygach, który należał wówczas do dekanatu golubsko-dulskiego w powiecie lipnowskim i województwie płockim został sporządzony 8 lipca 1817 roku. W dokumentach podano informację o dacie budowy świątyni z kamienia i cegły w roku 1162.

Kościół opisano, jako „*murowany, dachówką pokryty, długości łokci 36, szerokości łokci 18, posadzką marmurową w kwadratowe flizy wysadzony. Wieża, na której 3 wielkie dzwony, bez kopuły w kwadrat murowana, potrzebuje nowej rynny i dachówek sztuk około 100*”. Ten zapis dowodzi, że dach kościoła ciekł i wymagał napraw.

Drugim obiektem, na który zwrócili w tym czasie wizytatorzy był cmentarz. Nekropolia otoczona była w tym czasie wysokim murem „*i na wierzchu muru dachówką (...), na którym krzyż podczas ostatniej misji w r. 1800 dnia 18 maja podniesiony. Cmentarz nie na osobnym miejscu, lecz przy kościele jest Ostatnie pochowanie kości było po skończonej misji w r. 1800. Miejsca do grzebania dzieci nie ochrzczonych nie masz*”.

Trzeci obiekt, a więc szpital opisano następująco: „*...szpital drewniany, dachówką pokryty, składa się z 3 izb, w jednej mieszka organista z żoną i dziećmi, w drugiej dwóch dziadów bezzennych, w trzeciej dwie baby bezmężne. Nadto jeszcze dziada i jednej baby do liczby ubogich, podług funduszu uczynionego przez W-o niegdyś s.p. Michała Cissowskiego, nie dostaje. Zamieszkali w szpitalu wzmiankowani ubodzy pobierają regularnie rocznie wyznaczoną ordynarią na utrzymanie życia, również odzież i inne potrzeby, bez żebraniny, tak w własnej jako i obcych parafiach*”.

Na plebani, w ogrodzie i w świątyni

Dom proboszcza stanowiła drewniana plebania przykryta dachówką. Wymiary budynku to 27 łokci długości i 15 szerokości. Wewnątrz były trzy izby „*w średnim stanie. Ogrodu owocowego nie masz lubo[chociaż] zasadzony (...) w r. 1810, lecz drzewka, prócz sztuk 20, poschły*”.

W gospodarstwie księdza stała w tym czasie stodoła o 2 klepiskach, długa na 60 łokci i szeroka na 20. Kolejnym budynkiem należącym do plebana była owczarnia (30 łokci długości na 15 szerokości), stajnia pod jednym dachem ze

spichrzem i wozownią (40 łokci długości i 15 szerokości). Reparacji wymagał dach nad tym budynkiem oraz cwele. Wydaje się, że stajnia z szopą były mocno eksploatowanym obiektem – „szopy osobnej dla umieszczenia bydła i chlewów nie masz, lecz tylko w stajni, ile obszernej, mieści się jak może inwentarz”. Oprócz opisu ołtarzy akta wizytacji wzmiankują również inne wyposażenie kościelne w tym czasie: *”chrzcielnica drewnianna na postumencie drewniannym, z pokrywą takową. Benedicto fontis była dnia 24 maja r.1817. Olea ss. Tegoż dnia i roku odnowione. Organy niewielkie, w roku 1808 kosztem proboszcza reperowane. Tabernaculum [skrzynka na klucz do przechowywania najświętszego sakramentu i opłatków] drewniane, dobrze zamykane. Renovatio [odnowienie] SS-mi Sacramenti uczynione było dnia 17 czerwca i co miesiąc, a letnią porą co dwa tygodnie odnawia się, na co dla pamięci sporządzona jest w zakrystii tablica. Puszka po okradzeniu kościoła tylko jest mosiężna pobielana, a wewnątrz wyłaczana, na której jest velum niebieskie. Relikwii żadnych nie masz. Lampa przed Sanctissimum nie ciągle goreje”*. Wyposażenie kościoła stanowiły ponadto 4 chorągwie, jedna chorągiew żałobna, 4 proporce, 2 obrazy do noszenia w trakcie procesji, 8 dobrych ławek, 2 stare konfesjonały i jeden nowy oraz nowa ambona.

Układ nabożeństw w roku 1817

„ W dni święte i niedzielne śpiewany bywa różaniec, litanie, pieśni nabożne, modlitwy poranne, akty, pacierz, nauka przed mszą śpiewaną, aspersion, niekiedy procesja, a podczas mszy s.śpiewanej po Credo kazanie, w zdarzonech, publicznych potrzebach suplikacje, na końcu Anioł Pański. O godzinie 4 po południu śpiewany bywa przez księdza promotora różaniec, litanie i gdy się lud zgromadzi nieszpory śpiewane i grane.”

W aktach wizytacji umieszczono wzmiankę dotyczącą mieszkańców parafii Strzygi. Ludność liczyła 1022 osoby. Mężczyzn, katolików było 420, niewiast tej wiary 441. Ludność niekatolicką, popularnie nazywaną akatolikami lub luteranami stanowiło 71 mężczyzn i 80 kobiet. Zupełnie nowy typ ludności zaczęli stanowić Żydzi, wcześniej nieobecni na tym terenie. Doliczono się 7 mężczyzn tego pochodzenia i 3 niewiasty.

Ludność parafii w Strzygach w roku 1817. Metryki. Akta cywilne.

Miejscowość	Dymy	(dorośli)		(niedorośli)				razem	
		mężcz.,	kob.	do lat 7		do lat 16		mężcz.,	kob.
Strzygi	26	68	69	22	31	12	21	102	121
Długie	33	78	78	30	32	32	20	140	130
Sumin	29	59	54	9	31	13	23	81	108
Tadajewo	12	33	30	11	4	6	9	50	43
Warpalice	8	19	17	2	10	7	7	28	34
Tomaszewo	12	21	21	5	4	3	6	29	31
Kłóšno	25	45	41	16	13	-	-	61	54
Suma	137	323	310	95	125	73	86	441	521

Ciekawy zapis dotyczy próby założenia w Strzygach szkoły i zapatrywań mieszkańców na oświatę:”...dom na szkołę parafialną (...) przybudowany jest do mieszkalnego domu J. ks.promotora różańcowego przez s.p.W-o Pna Juliusza Cissowskiego, dziedzica dóbr Strzygi w r. 1806, w której nauczycielem miał być wspomniany J.ks. promotor, ile żadnego nie mający zatrudnienia, gdy jednak parafianie nie przyselali swych dzieci częścią dla niedostatku odzieży, częścią dla nieznania się na tem dobrodziejstwie, zatem dom ten osadzony jest od dworu komornikiem”.

Radosław Stawski

Na podstawie:

Dekanat Rypiński. Z archiwaliów diecezjalnych płockich XIX wieku, zebrał do druku i wstępem opatrzył ks. M.M. Grzybowski, Ziemia Dobrzyńska. Zeszyty Naukowe Oddziału WTN, t.5, Rypin 1997, s.109-118 [w:] P. Gałkowski, K. Grążawski, Strzygi w ziemi dobrzyńskiej (monografia wsi i parafii), Brodnica-Osiek-Rypin 2006.